

Bireysel Farklılıkların Öğretim Sürecine Yansımalarına Dair Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi: Nitel Bir Araştırma

Ümit Turgut*, Rıza Salar*, Ayhan Aksakallı**, Fatih Gürbüz***

Makale Geliş Tarihi:26/09/2016

Makale Kabul Tarihi:25/10/2016

Özet

Bu araştırmada, öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel farklılıklarının öğretim sürecine etkisi hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bunun için on bir öğretmenlere yarı yapılandırılmış bireysel görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler yaklaşık yirmi dakika sürmüştür ve ses kaydına alınmıştır. Yazılı hale dönüştürülen görüşmeler betimsel ve içerik analizi ile analiz edilmiştir. Öğretmenler, öğrencilerdeki bireysel farklılıkların bilincinde olduklarını ve bu farklılıkları dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Fakat öğretim programını yetiştirme kaygısının ve bazı noktalardaki bilgi yetersizliklerinin öğrencilerin bireysel farklılıklarına yeterince cevap verememelerine neden olduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel farklılıklar, öğretmen görüşleri, içerik analizi

Investigation of Teachers' Views about Reflection on Individual Differences to Teaching Process: A Qualitative Study

Abstract

In this study, it is aimed to reveal teachers' views on the impact of individual differences in students in the teaching process. The semi-structured individual interviews were conducted with eleven teachers. The interviews lasted about twenty minutes and was taken to the recording. Interviews were analysed with descriptive and content analysis. Teachers stated that they are aware of the individual differences in students and they consider it. However, they reported due to the timely completion of the curriculum concerns and lack of knowledge they cannot give enough attention to individual differences.

Keywords: Individual differences, teachers' views, content analysis

* Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Fizik Eğitimi Bölümü, Erzurum, Türkiye, uturgut@atauni.edu.tr

** Erzurumlu Emrah Ortaokulu, Erzurum, Türkiye, tolga250606@hotmail.com

*** Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Bayburt, Türkiye, fgurbuz@bayburt.edu.tr

1. Giriş

Doğada en gelişmiş varlığın insan türü olduğunu düşünecek olursak bu türe ait pek çok özellik birbirinden farklıdır. Bu farklılığın nedenleri ise birçok bilim dalı tarafından aydınlığa kavuşması açısından her zaman bir araştırma konusu olarak gündeme gelmiştir. Bireysel farklılıklar her ne kadar fiziksel farklılıklar olarak ilk etapta düşünülse de bireylerin kendi aralarında zihinsel, psikolojik ve toplumsal olarak da farklılaştığını unutmamak gerekir (Kuzgun, 2004).

Birçok bakımdan farklılaşan insan ve onun davranışlarını tanımlamak, çözmeye çalışmak aslında gerçekte zor ve bir o kadar da karmaşık bir süreçtir. İnsanların öğrenebilmeleri ve yaşam çevrelerine uyum sağlayabilmelerindeki en önemli araçların zekâ ve yetenekleri olduğunu dikkate aldığımızda eğitim programlarının bu parametrelere göre kurulup ve düzenlenmesi gerektiği sonucuna varırız. Eğitim Programları öncelikli olarak bireylerdeki benzerlikler dikkate alınarak yapılır ve pratikte her bireyin yapısına göre ayarlamalar yapılması beklenir. Fakat gerçek olan bir durum var ki eğitim, bireyler arasındaki farklılıkları dikkate aldığı ölçüde başarılı olabilir. Eğitimde, benzerlikleri dikkate almak kolaydır, daha az çaba ve ekonomi gerektirir. Bunun tersi olarak farklılara odaklanmak ise zahmetli, daha çok zaman gerektiren ve pahalı olan bir süreçtir. Fakat insanı tanımanın ve toplumsal çeşitliliği sağlamanın yolu bireysel farklılıkları göz ardı edilmemesinde yatmaktadır (Aktepe, 2005).

Günümüzde bireyler arasındaki farklılıkların biyolojik olarak belirlemesinde umut verici gelişmeler olmaktadır. Eğitimciler olarak bizlerin görevi ise bireylerin doğuştan getirdikleri özelliklerini nasıl belirleyebileceğimiz ve belirlediğimiz özelliklere nasıl bir eğitim programı uygulayacağımız sorusuna yanıt bulmaktır. Bireysel farklılıklar, eğitim politikalarının belirlenmesinde kendini göstermektedir. Özellikle kaynakların kısıtlı olması bu politikaları daha da önemli bir hale getirmektedir. Çünkü toplumun ekonomik yapısı, geleceğe ilişkin hedefleri ve yetiştirecek insan gücünün niteliğini belirlemektedir (Kuzgun, 2004).

Düzenlenecek olan eğitim politikaları insan eğitiminde bireysel farklılıkları dikkate almalıdır. Her birey doğal olarak farklı yeteneğe, zekaya, ön bilgiye, öğrenme biçimine ve farklı motivasyonlara sahiptir. Eğitim bu farkları dikkate alıp bireyleri sahip oldukları bireysel farklılıklara göre yönlendirme yapmakla yükümlüdür (Aktepe, 2005).

İnsanlığın var olmasından beri güncelliğini yitirmeyen eğitim nüfusun artması, ihtiyaç gereksinimlerinin artması, toplum yapılarında meydana gelen sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik değişimler, özellikle bilim ve teknolojide meydana gelen değişimler daha örgütlü bir eğitim anlayışını doğurmuştur. Bunun sonucu olarak da öğrenme ve öğretme konusunda daha uzmanlaşmış kadroların varlığına ve örgün eğitim kurumlarında kadroların varlığını daha çok hissettirmiştir (Çelikkaya, 1997).

Bu anlamda bireysel farklılıklar çeşitli kişisel özellikleri ifade etmektedir. Eğitim öğretim ortamlarında bu farklılıklar mutlaka dikkate alınmalıdır. Çünkü her birey tektir ve en doğal özelliklerinden biri, farklı olmalarıdır. Öğrencilerin bireysel farklılıkları, doğal bir zenginlik olarak algılanmalı ve öğretimde bu zenginlikten faydalanılmalıdır (Çaycı, 2007).

Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı öğretmenlerin bakış açısıyla, öğrencilerin bireysel farklılıklarının öğretim sürecine etkisinin nasıl olduğunu ortaya çıkarmaktır. Öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşleri, bireysel farklılıkları sorun mu yoksa zenginlik mi olarak gördüklerini ortaya çıkaracaktır. Ayrıca öğretmenlerin bireysel farklılıklarla ilgili öğretim sürecinde bir düzenleme yapıp yapmadıkları belirlenecektir.

2. Yöntem

Araştırma değişik branşlardaki öğretmenlerin, öğrencilerin sahip olduğu bireysel farklılıkların öğretim süreçlerine nasıl yansıtıklarına dair düşüncelerini belirlemek amacıyla tasarlanmış nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma olgu ve olayları doğal ortamları içerisinde derinlemesine inceleme ve araştırmaya katılan kişilerin deneyimlerinden doğan anlamların sistematik olarak incelenme fırsatını sunmaktadır (Saban, 2006). Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni farkında olunan ancak derinlemesine bilgi sahibi olunmayan konuların araştırılmasında kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye'nin değişik illerinde görev yapan ve farklı branşlara sahip ortaokul ve lise öğretmenleri oluşturmaktadır. Katılımcılar tespit edilirken amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu çeşit örneklemede amaç genelleme yapmak değildir. Buradaki esas amaç küçük bir örneklem oluşturmak ve problemi yaşayan bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Katılımcılara ait bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Sıra no	Katılımcı kodu	Kıdem	Branş	Okul türü	Çalıştığı İl
1	K1	5	Türkçe	Ortaokul	Erzurum
2	K2	8	Edebiyat	Lise	Erzurum
3	K3	15	Matematik	Lise	Kayseri
4	K4	12	İngilizce	Lise	Trabzon
5	K5	15	Rehberlik	Ortaokul	Ankara
6	K6	8	Fizik	Lise	İzmir
7	K7	17	İngilizce	Lise	İzmir

8	K8	11	Fen	Ortaokul	Erzincan
9	K9	20	Edebiyat	Lise	Bayburt
10	K10	16	Kimya	Lise	Kayseri
11	K11	13	Türkçe	Ortaokul	Trabzon

2.2. Veri Toplama Süreci

Araştırmada ortaokul ve lise öğretmenlerinin bireysel farklılıkları öğretim süreçlerine yansıtılmalarına yönelik görüşlerinin belirlenmesine dair yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken daha önceden öğretmenlerle yapılan informal görüşmelerden elde edilen bilgiler kullanılarak 16 görüşme sorusu hazırlanmıştır. Görüşme sorularının kapsam ve yapı geçerliliği için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşlerinden sonra gerekli düzeltmeler yapılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme yapılacak öğretmenlerle aracılar vasıtasıyla tanışılıp çalışmadan bahsedilmiştir. Gerekli güven ortamı sağlandıktan sonra görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler yüz yüze yapılmış ve ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Her bir görüşme yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

2.3. Veri Analizi

Yapılan görüşmeler araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamında yazılı hale dönüştürülmüştür. Yazılı hale dönüştürülen veriler betimsel ve içerik analizine göre analiz edilmiştir. Alt kategorilere ulaşmak adına içerik analizinden faydalanılırken, güvenilirliği sağlamak adına ise ayrıntılı betimlemelere ve birebir alıntılara yer verilmiştir.

3. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar tablolaştırılıp yorumlanmıştır. Katılımcılara 16 temel soru 6 açıklayıcı kategori eşliğinde yarı yapılandırılmış olarak sorulup alt kategoriler oluşturulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplar öncelikli olarak betimsel analiz ile sunulmuş olup öğretmen alıntılarında sıkça yer verilmiştir. Alt kategorilere ulaşabilmek için katılımcıların verdikleri cevaplar içerik analizine tabi tutulup, alt kategorilere ulaşabilmeyi kolaylaştırmak için kodlar oluşturulmuştur. Her bir soruya ait alt kategorileri ve kodları göstermek amacıyla da tablolar kullanılmıştır.

3.1. Farklı Bilişsel Seviyelere Sahip Öğrencilerin Öğretim Sürecini Etkilemesi

“Farklı bilişsel seviyelere sahip olan öğrenciler yapılan öğretimi nasıl etkiliyor? Ve bunlar için özel bir program hazırlıyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya katılımcılardan öğrenme hızındaki farklılıklar, ders sunumuna olan etkisi ve mevcut

programın dışına çıkamama gibi cevaplarla karşılaşmıştır. Yapılan analiz neticesinde öğretim şekli ve bilişsel seviyelerdeki farklılıklar ulaşılan alt kategoriler olmuştur. K1 ve K4 katılımcılarının bu alt kategoriler ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

K1: Öğrencilerin farklı bilişsel seviyelere sahip olması öğrenmeyi etkiliyor. Bazıları daha erken öğrenirken, bazıları daha geç öğreniyor. Bazı öğrencilere sürekli tekrar etmeniz gerekiyor.

K4: Farklı bilişsel seviyelere sahip olan öğrenciler doğal olarak sınıf ortamında var. Bunları rahatlıkla görebiliyorsunuz. Fakat özel bir öğretim programı hazırlıyor musunuz? Diye sorarsanız açıkçası hayır. Çünkü zaten bana gönderilmiş çerçeve bir program var ve benden o programa göre hareket etmem isteniyor.

Tablo 2.

Farklı Bilişsel Seviyelerdeki Öğrencilerin Öğretimi Etkilemesine Yönelik Oluşturulan Alt Kategoriler ve Kodlar

Açıklayıcı Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Kodların Tanımlanması
Farklı Bilişsel Seviyeler	• Öğretim Şekli	-Öğretim	*Öğrenim Hızı
	• Bilişsel Seviyelerdeki Farklılıklar	-Yorum -Program	*Ders Sunumu *Öğretim Programı

Tablo 2’de farklı bilişsel seviyelerdeki öğrencilerin, öğretim sürecine etkisine ait oluşturulan alt kategoriler ve kodlar verilmiştir. Öğretmenlere göre, farklı bilişsel seviyelerdeki öğrenciler öğretim sürecini ciddi şekilde etkilemektedir. Bu bireysel farklılıklardan öğretim sürecini en çok etkileyeni ise öğrencilerin öğrenme hızındaki farklılıklar olmaktadır.

3.2. Farklı Öğrenme Hızlarına Sahip Öğrencilerin Öğretim Sürecini Etkilemesi

Öğretmenlere “Farklı öğrenme hızlarına sahip öğrencilerin yapılan öğretimi nasıl etkiliyor? Ve bunlar için özel bir program hazırlıyor musunuz?” sorusu yöneltildiğinde, sorulara katılımcılardan, öğrencilerde meydana gelen sıkılmalar, sürekli tekrar etme ihtiyacı ve mevcut programın dezavantajları şeklinde cevaplarla karşılaşmıştır. Yapılan analiz neticesinde yapılan öğretim ve öğretim planlaması ulaşılan alt kategoriler olmuştur. Bu alt kategoriler ile ilgili K5 ve K7’nin görüşleri şu şekildedir:

K5: Doğal olarak sınıf içerisinde her öğrencinin aynı derecede düşünmesini bekleyemeyiz. Bazıları daha kolay öğrenirken, bazıları ise daha geç kavramaktadır. Sınıfı bir bütün olarak düşündüğümüzden herkese göre bir öğretim yapamıyoruz. Dolayısıyla sınıf içinde sürekli tekrarlar yapmak zorunda kalıyorsunuz. Buda bazı öğrencilerin sıkılmalarına neden olmaktadır.

K7 ise “Farklı öğrenme hızlarına sahip bireyler için özel bir program hazırlıyor musunuz?” sorusu için şu görüşleri dile getirmiştir:

K7: Elinizde mevcut bir program var yani merkezin gönderdiği ve sizden yapmanızı istedikleri bir program. Dolayısıyla bu program dışına çıkmak zor.

Tablo 3.
Farklı Öğrenme Hızlarına Sahip Öğrencilerin Öğretimi Etkilemesine Yönelik Oluşturulan Alt Kategoriler ve Kodlar

Açıklayıcı Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Kodların Tanımlanması
Farklı Bilişsel Seviyeler	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim yöntemi • Öğretimin Planlaması 	<ul style="list-style-type: none"> -Sıkıntı -Tekrar -Program 	<ul style="list-style-type: none"> *Öğrenci sıkıntısı *Ders tekrarı *Öğretim programı

Tablo 3’de farklı hızlarda öğrenen öğrencilere öğretmenlerin yaklaşımı ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlara ilişkin oluşturulmuş kodlar verilmiştir. Öğretmenler, diğer öğrencilerden hızlı öğrenenlerin derste sıkıldıklarını, yavaş öğrenenler için fazla tekrar yaptıklarını, öğretim programının bu durumun planlamasında bir engel teşkil ettiğini belirtmişlerdir.

3.3. Farklı Öğrenme Stillerine Sahip Öğrencilerin Öğretim Sürecini Etkilemesi

“Öğrencilerin sahip oldukları farklı öğrenme stilleri yapılan öğretimi nasıl etkiliyor? Ve farklı öğrenme stilleri için özel bir program hazırlıyor musunuz?” şeklinde yöneltilen sorulara katılımcılardan öğretimin kolaylaştırılması, stratejik kolaylık ve program dışına çıkamama şeklinde dönütlerle karşılaşmıştır. Yapılan analiz neticesinde yapılan öğretim ve öğretimin planlaması ulaşılan alt kategoriler olmuştur. Bu kategoriler Tablo 4’de verilmiştir. Öğretmenler öğretim yöntemini çeşitlendirerek farklı yollardan öğrenen öğrencilerin ihtiyaçlarına karşılık verdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4.
Farklı Öğrenme Stillerine Sahip Öğrencilerin Öğretimi Etkilemesine Yönelik Oluşturulan Alt Kategoriler ve Kodlar

Açıklayıcı Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Kodların Tanımlanması
Farklı Bilişsel Seviyeler	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim yöntemi • Öğretimin Planlaması 	<ul style="list-style-type: none"> -Hız -Strateji -Program 	<ul style="list-style-type: none"> *Öğrenim hızı *Öğretmen öğretimi yolu *Öğretim programı

Bu alt kategoriler ile ilgili K11’ in görüşleri şu şekildedir:

K11: Değişik öğrenme stillerine sahip olan öğrencilerin anlattığım konuyu öğrenebilmesi daha kolay olmaktadır. Hatta bu konuda bana yardımcı bile olmaktadır. Bazen tek bir öğretim stile takılıp kaldığımda öğrencilerden farklı öğrenme stratejileri duymaktayım. Bu da beni açıkçası mutlu ediyor. Fakat bunun dışında kalan öğrenciler de oluyor. Yani, bütün öğrencilere kendi öğrenme stilleri açısından bir öğretim yapamıyorum. Dolayısıyla arada kaynayan öğrenciler oluyor.

3.4. Öğrencilerin Sahip Oldukları Ön Bilgilerin Sınıf İçinde Yapılan Öğretimi Etkilemesi

Öğretmenlere, “Öğrencilerin sahip oldukları ön bilgilerin sınıf içinde yapılan öğretimi nasıl etkiliyor? Ve bu durum için özel bir program hazırlıyor musunuz?” şeklinde yöneltilen sorulara, katılımcılardan daha kolay öğretme ve mevcut programın

dezavantajları şeklinde cevaplarla karşılaşmıştır. Yapılan analiz neticesinde öğretim şekli ve öğretimin planlaması ulaşılan alt kategoriler olmuştur.

Tablo 5.

Öğrencilerin Sahip Oldukları Ön Bilgilerin Öğretimi Etkilemesine Yönelik Oluşturulan Alt Kategoriler ve Kodlar

Açıklayıcı Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Kodların Tanımlanması
Farklı Bilişsel Seviyeler	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim şekli • Öğretimin Planlaması 	<ul style="list-style-type: none"> -Öğrenim hızı -Program 	<ul style="list-style-type: none"> *Öğrenim kolaylığı *Öğretim programı

Bu alt kategoriler ile ilgili K8 ve K9 ‘ un görüşleri şu şekildedir:

K8: *Konu ile ilgili ön bilgileri olan öğrencilere mevcut konuyu veya dersi anlatmak daha kolay oluyor. Bunun sonucunda öğrenme daha kolay oluyor. Açıkçası bu durum ise bir öğretmen olarak işimi çok kolaylaştırıyor.*

K9: *Aslında sene başı itibariyle öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini tespit edip, programı ona göre ayarlamak gerekiyor. Fakat mevcut programın dışına çıkamıyorum. Yani bitirmem gereken bir müfredat var.*

3.5. Farklı Zekâ Türlerinin Öğretimi Etkilemesi

Öğretmenlere, “Öğrencilerin sahip olduğu farklı zekâ türlerinin sınıf içinde yapılan öğretimi nasıl etkiliyor? Ve farklı zekâ türlerine yönelik özel bir program yapıyor musunuz?” soruları sorulduğunda, sorulara öğretmenlerden, öğrenmede açığa çıkan farklılıklar ve program dışına çıkamama gibi cevaplarla karşılaşmıştır. Yapılan analiz neticesinde öğretim şekli ve öğretimin planlaması şeklinde alt kategorilere ulaşılmıştır (Tablo 6). Bu alt kategoriler ile ilgili K9 ve K11 ‘in görüşleri şu şekildedir:

K9: *Her öğrencinin farklı bir zekâya sahip olması yani tek tip bir zekâdan bahsetmeyeceğimiz artık günümüzde çok iyi bilinmektedir. Benim girdiğim sınıflarda doğal olarak bu tür öğrencilerle karşılaşmaktayım. Farklı zekâ türleri öğretim yaparken işimizi kolaylaştırırken, bazen de işimizi zorlaştırmaktadır. Mesela ben sayısal grubu öğretmeniyim. Anlattığım şeylerin bazı öğrencilerin hiç ilgisini çekmediğinin farkındayım. Yani sosyal bir zekâya sahip öğrencilere sayısal içerikli ya da buna benzer konular anlattığımızda açıkçası hiç de faydalı olamıyorsunuz. Keşke her zekâ türüne ait sınıflar oluşturabilseydik.*

K4: *Aslında ders anlattığımız öğrencilerin farklı zekâ türlerine sahip olduklarını görüyorsunuz. Fakat tüm öğrencilere aynı zekâ türüne sahipmiş gibi davranıyoruz. Çünkü ne bu zekâ türlerini ayırt edecek zamanımız ne de bunun için etkili bir programımız var.*

Tablo 6.

Öğrencilerin Sahip Oldukları Farklı Zekâ Türlerinin Öğretimi Etkilemesine Yönelik Oluşturulan Alt Kategoriler ve Kodlar

Açıklayıcı Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Kodların Tanımlanması
Farklı Bilişsel Seviyeler	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim şekli • Öğretimin Planlaması 	<ul style="list-style-type: none"> -Fark -Program 	<ul style="list-style-type: none"> *Öğrenme farkı *Öğretim programı

3.6. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretimi Etkilemesi

“Üstün yetenekli öğrenciler yapılan öğretimi nasıl etkiliyor? Ve bu tip öğrenciler için hazırladığımız özel bir program var mı?” şeklinde yöneltilen sorulara, katılımcılardan eğitim sistemin yetersiz olması, öğretmenlerin donanımlı olmamaları ve zaman yetersizliği şeklinde cevaplarla karşılaşılmıştır. Yapılan analiz neticesinde öğretim programı ulaşılan alt kategori olmuştur (Tablo 7). Bu kategoriler ile ilgili K6'nın görüşleri şu şekildedir:

K6: Açıkçası, eğitim sistemimiz üstün yetenekli öğrencileri yönlendirebilecek şekilde değil. Yani, bu tip öğrenciler için yetersiz. Açıkçası ben bu tür öğrencilerle sınıf içerisinde karşılaştığımda ne yapmam gerektiğini bilmiyorum.

Ne elimdeki program bunun için elverişli ne de ben bu konu için gerekli beceriye sahibim. En önemli şeylerden biri ise zaman. Elimizdeki programı yani müfredatı yetiştirebilme telaşından bu tür öğrencilere ayıracak zaman bulamıyoruz.

Tablo 7.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretimi Etkilemesine Yönelik Oluşturulan Alt Kategoriler ve Kodlar

Açıklayıcı Kategori	Alt Kategori	Kodlar	Kodların Tanımlanması
Farklı Bilişsel Seviyeler	• Öğretim programı	-Sistem -Yeterlilik -Zaman	*Eğitim Sistemi *Öğretmen donanımı *Öğretmen zamanı

4. Sonuç ve Tartışma

Bireysel farklılıklar ve doğurduğu sonuçlar sadece öğretim faaliyetlerinde değil, sosyal ve mesleki hayatın birçok yerinde dikkate alınması gereken bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. “Her şey eğitimle başlar” ilkesini dikkate aldığımızda, bireysel farklılıkların gerek eğitim gerekse öğretim faaliyetlerinde ki yeri ve önemini bir kez daha görmüş olmaktadır. Günümüzde gerek eğitimciler olsun, gerekse diğer kurum ve kuruluşlar olsun bireysel farklılıkları dikkate alarak yapılacak bir eylemin daha etkili sonuçlar doğuracağı konusunda hem fikirdirler. Eğitim öğretim faaliyetlerinin yapıldığı yerlerden biri olan okullarda öğretmenlerin bireysel farklılıkları öğretim sürecine nasıl kattıkları, özellikle bu bireysel farklılıklar için özel bir programa sahip olup olmamaları veya özel bir program hazırlayıp hazırlamadıkları bu araştırmanın temel amacını oluşturmuştur. Bu anlamda Türkiye'nin farklı illerinde değişik branşlara sahip öğretmenler ile bu amaç doğrultusunda yapılan görüşmeler neticesinde aşağıda verilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Farklı bilişsel seviyelerdeki öğrenciler için özellikle katılımcılar sınıf içerisindeki öğrenme hızında ciddi anlamda farklılıklar oluştuğunu ifade etmişlerdir. Zihinsel aktivite olarak da ifade edebileceğimiz bilişsel davranışlar açısından algıları yüksel olan öğrencilerin sınıf içerisinde öğretmenin işini kolaylaştırdığı ifade edilen bir önerme olarak karşımıza çıkmıştır. Özellikle olumlu bilişsel davranışlara sahip

öğrencilerin ders/derslere ait tutarlı yorumları öğretmeni mutlu ettiği katılımcılar tarafından dile getirilmiştir.

Farklı bilişsel seviyelerdeki öğrenciler için ekstra bir öğretim programının hazırlanmasına dair ise katılımcılar daha çok kendilerine sunulan bir paket programdan bahsetmişlerdir. Yıllık müfredat olarak da ifade edebileceğimiz bu paket programın öğretmenlerin önünde duran büyük bir engel olarak karşımıza çıkmıştır. “Müfredatı yetiştirmeliyim” ifadesi en çok tekrar edilen ifade olduğunu düşündüğümüzde öğretmenlerin farklı bilişsel seviyeler için neden zaman ayıramadığı gerçeği katılımcıların ifadeleriyle karşımıza çıkmaktadır.

Bireysel farklılıkların içerisinde yer alan parametrelerden bir diğeri ise bireylerde açığa çıkan farklı öğrenme hızlarıdır. Bu anlamda katılımcılara farklı öğrenme hızlarına sahip bireylerin öğretim sürecindeki etkisine dair yöneltilen soru neticesinde katılımcılar daha çok hızlı öğrenmeye sahip bireylerde bir süre sonra bir takım sıkılmaların meydana geldiğini ifade etmişlerdir. Özellikle katılımcılar herkesi eşit olarak gördüklerinden dolayı farklı öğrenme hızlarına göre bir ders programı yürütmediklerini ifade etmişlerdir. Özellikle bunun nedeni olarak ise sahip oldukları mevcut programın bunun önündeki en büyük engel olarak durduğunu ifade etmişlerdir.

Farklı öğrenme stilleri açısından ise katılımcılar daha çok sınıf içerisinde yapılan öğretimi kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir. Farklı öğrenme stillerinin öğretmene öğretim süreci boyunca değişik strateji kolaylığı sağladığı ayrıca katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Öğretmenler, farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilere farklı tekniklerle öğretim yaptıklarını belirtmişlerdir. Zepke ve Leach (2007), öğretmenlerin, öğrencilerinin başarısını sağlamak ve onların ihtiyaçlarını karşılamak adına farklı yollarla öğretim yaptıklarını ve yöntemler arasında geçişler yaptıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların farklı öğrenme stillerine göre bir program hazırlamadıkları tekrar eden bir değişken olarak karşımıza çıkmıştır. Bunun nedeni olarak ise de mevcut programı yetiştirmeliyim endişesi yine kendini göstermiştir.

Araştırmamızın amaçları doğrultusunda kullandığımız sorulardan bir diğeri olan öğrencilerin sahip oldukları ön bilgilerin öğretim sürecine yansımaları ile ilişkili olarak ise katılımcılar daha çok hazırbulunuşluk düzeyi iyi olan öğrenciler ile daha kolay ve rahatlatıcı bir öğretim yaptıklarını ifade etmişlerdir. Fakat ön bilgileri açığa çıkaracak farklı bir tutum sergileyemedikleri özellikle ifade etmişlerdir. Çünkü bunun için yeterince zamanlarının olmadıkları gibi mevcut programın dışına çıkamadıkları yine katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Oysa ki, hazırbulunuşluk öğretim yöntem ve tekniklerinin tercihinde önemli bir noktadır (Kösece ve Taşkaya, 2015).

Bireysel farklılıkların belirgin parametrelerinden biri olan farklı zekâ türlerinin öğretim sürecine yansımalarına dair katılımcılar ile yapılan görüşmeler neticesinde daha çok öğrenme farklılıkları olarak kendini gösterdiğini ifade etmişlerdir. Başka bir deyişle kimi öğrenciler yazarak, kimisi sadece izleyerek veya dinleyerek kimisi ise matematik odaklı konuları daha iyi anladıkları öğretmenlerden gelen dönütler olmuştur. Bu belirgin farkların yanı sıra katılımcılar özellikle farklı zekâ türlerini bilmelerine rağmen bu zekâ türlerine yönelik farklı bir öğretim programı uygulamadıklarını ayrıca belirtmişlerdir. Çünkü bunun için yine yeterince zaman ve beceriye sahip olmadıkları dikkat çeken ifadeler olmuştur. Bu sonuca paralel olarak Abbasian ve Khajavi (2012) çalışmalarında öğretim programının, öğretmenlerin ve ders kitaplarının çoklu zekâ kuramını çok fazla dikkate almadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Üstün yetenekli öğrencilerin öğretim sürecine etkisi olarak ise katılımcılar daha çok eğitim sisteminin bu anlamdaki yetersizliklerinden yakınmışlardır. Daha çok üstün yetenekli öğrenciler için bir sistemin mevcut olmadığı sınıf içerisinde bu tip öğrencileri görmelerine ve bilmelerine rağmen ellerinden bu öğrenciler için bir şey gelmediği ifade edilen dönütler olmuştur. Özellikle katılımcılar üstün yetenekli öğrencilerin sınıf içerisinde nasıl yönlendirebileceklerine dair gerekli donanımlara sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Gökmenoğlu, Clark ve Kiraz (2016) yaptıkları araştırmanın sonucunda benzer bir şekilde öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitime gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. Bu sonucu olarak da bu tip öğrencilere diğer öğrenciler gibi davranıp bunlar için özel bir program uygulamadıklarını ayrıca dile getirmişlerdir.

5. Öneriler

Öncelikli olarak nitel araştırmaların doğası gereği dar bir örneklem grubundan elde ettiğimiz verileri genellememiz söz konusu olamaz. Fakat bireysel farklılıkların öğretim sürecine yansımaları sınırlı olsa da bizzat aktif olarak çalışan öğretmenlerin gözünden ve dilinden duymak bundan sonraki daha geniş örneklem gruplu çalışmalar için yardımcı olabilir diye düşünülmektedir. Bu anlamda ve bu çalışmadan elde edilen sonuçlara bağlı kalınarak aşağıdaki önerileri yapabiliriz.

Öğretmen; eğitim sistemini oluşturan en önemli parametre olduğunu düşünecek olursak, sistemi oluşturan bütün parametrelerin uyum içerisinde çalışması gerekmektedir. Bireysel farklılıkları bilme, tanıma ve sorunlara yönelik uygun teşhisin konulabilmesi adına öğretmen, öğrenci, öğretim programları, uygun eğitim ortamı, uygulanan yöntem ve tekniklerin daha kaliteli ve daha çağdaş olması gerekmektedir. Bireysel farklılıklar öğretim sürecini ve sonucunu etkilemektedir. Bu anlamda bireysel farklılıkların farkına varıp bireysel farklılıklardan kaynaklı açığa çıkacak olan eğitimsel sorunların çözümüne yönelik çalışmalar çok yönlü düşünülmeli ve çalışılmalıdır.

Bireysel farklılıklardan dolayı öğretim sürecinde açığa çıkacak sorunların tamamı öğretmene yüklenmemelidir. Özellikle, bireysel farklılıkları tanıma ve onu yönlendirebilme adına öğretmenlere destek olabilecek yönetime ve yardımcı destek personelin oluşturulmasına daha çok gayret gösterilmelidir.

Bireysel farklılıkları öğretim süresince sağlıklı yönlendirebilme adına program geliştirme, ölçme değerlendirme, özel eğitim, rehberlik gibi alanlarda uzman olan personellerin öğretmenlerle birlikte çalışması sağlanmalıdır.

Bireysel farklılıkları dikkate alarak yapılan bir öğretimin daha başarılı olduğunu düşündüğümüzde öğretmenlere kendi programlarını oluşturma fırsatı ve zamanı sağlanmalıdır. Ülkemizdeki devlet okullarındaki sınıf mevcutlarını dikkate aldığımızda doğal olarak öğretmenlerin bireysel farklılıkları çok fazla dikkate almalarını bekleyemeyiz. Bu anlamda sınıf mevcutları istenilen sayıya düşürülerek bireysel farklılıkları görme adına öğretmenlere şans verilmelidir.

Bu anlamda gerek öğretmen yetiştiren fakültelerin gerekse Milli Eğitim Bakanlığının bireysel farklılıkları tanıma adına daha nitelikli öğretmen yetiştirmelidirler ve bu konuda hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim olanağı sağlamalıdır.

Bireysel farklılıkları tanıma adına öğretmenlerin, öğrencilerini tanıması elzem bir durum karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda öğretmenlerin öğrenciler ile daha çok iletişime geçmeleri gerekmektedir. Sağlıklı ve yapıcı yapılan iletişimlerin öğretmenlere öğrencilerini bilişsel, duyuşsal ve sosyal açıdan daha iyi tanımasını sağlayacaktır.

Bireysel farklılıkları tanıma ve öğretim sürecine yansımalarına dair alınan kararlarda aşırılığa gitmemekte de yararlı bir yaklaşım olacaktır. Eğitim planlamaları yapılırken bireylerde gerek ortak davranışların geliştirilmesinde gerekse özel yeteneklerin keşfedilip geliştirilmesine özen gösterilmelidir. Bu anlamda, ilgili kurumlar ve tüm eğitimciler bilgi, beceri ve tutumlarını buna göre ayarlamalıdır.

Öğretmenler öğretim uygulamalarında esnek bir biçimde değişiklikler yapmalı, bu değişiklikleri kendi uygulamalarına yansıtılabilmeleri adına gerekli bilgi, beceri ve deneyime sahip olmaları gerekmektedir.

Kaynakça

- Abbasian, R. & Khajavi, Y. (2012). English language teaching program of universities: Does it cater for multiple intelligences of students?. *Porta Linguarum*, 17, 111-131.
- Aktepe, V. (2005). Eğitimde bireyi tanımanın önemi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 2005, 15-24.

- Çaycı, B. (2007). *Kavram öğreniminde kavramsal değişim yaklaşımının etkililiğinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çelikkaya, H. (1997). *Eğitime Giriş*. İstanbul; Alfa Basım Dağıtım.
- Gokmenoglu, T., Clark, C. & Kiraz, E. (2016). Professional development needs of Turkish teachers in an era of national reforms. *Australian Journal of Teacher Education*, 41(1), 113-125.
- Kösece, P. ve Taşkaya, S. M. (2015). Sınıf öğretmenlerinin matematik dersi öğretim yöntemlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 955- 970.
- Kuzgun, Y. (2004). *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Ankara; Nobel Yayın Dağıtım.
- Saban, A. (2006). Lisansüstü öğrencilerin nitel araştırma metodolojisine ilişkin algıları. XV. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi* (s.469-485). Muğla. Muğla Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zepke, N. & Leach, L. (2007). Improving student outcomes in higher education: New Zealand teachers' views on teaching students from diverse backgrounds, *Teaching in Higher Education*, 12(5-6), 655-668.

Extended abstract

There is many individual differences in students. Multiple intelligence and learning style are two of them. The concepts of multiple intelligence and learning style are widely encountered and used today in education, business, arts and other areas of daily life. There is a substantial research on multiple intelligences and learning style in different fields and with different purposes. Another individual differences in students is cognitive level. Well-known measurements of cognitive growth have stemmed from the six levels of the cognitive taxonomy, as defined by Bloom. He gave the most emphasis to the aspects of knowledge, the first level of cognition. The knowledge level included both the more concrete recital of facts as well as the more abstract recollection of universals, interrelations, or patterns.

In this research, how teachers overcome individual differences in students and what is their opinions in this subject were investigated. Cognitive levels, multiple intelligence and learning styles are the main differences were investigated. Case study, one of the qualitative research methods, was used in this study. The factors related to a situation is analysed in a holistic approach and the changes which occur in the situation are investigated in a case study. The study group of the research was chosen

by convenience (available) sampling. In convenience sampling, one of the purposive sampling methods, the researcher chooses an event which is close and easy to have an access.

In this study the semi-structured interview form was used as the data collection tool. Six questions about individual differences which are prepared by the researchers were asked in the research. The interviews were conducted with a total of eleven participants in person. Each interview was lasted about 20 minutes. The participants were informed in advance that the interviews would be recorded.

The content analysis method was used for analysing gathered data. The content analysis is defined as a systematic and repeatable technique, in which some words of a text can be summarized by using content categories with some coding based on certain rules. The categories were identified by coding the raw data from interviews. Data has become meaningful for the reader by classifying them under these categories. The coding and categorization process was conducted by the researcher repeatedly. Thus, unnecessary coding have been removed and new coding have been added to necessary sections by adhering to the purpose and problem of the research. Teachers are asked six questions given below:

1. Do you think that your students have different cognitive levels?
2. How influences your teaching the differences in the cognitive level of your students?
3. Do you think that your students have different intelligence?
4. How influences your teaching the multiple intelligence of your students?
5. Do you think that your students have different learning style?
6. How influences your teaching the differences in learning style of your students?

The answers given by the participants were subjected to descriptive analysis followed by the content analysis. There are codes and their description which were obtained from analyses of data given below:

Learning speed: The effect of different cognitive levels of learning speed

Comment: The impact on the course of the different cognitive levels

Curriculum: To not deviate from the curriculum

Differences in learning: The effect of multiple intelligence of learning

Strategy: Use different strategies in order to teach the subject

This study was carried out to reveal teachers' views about individual differences in students. For this aim, individual interviews were conducted with eleven teachers. As a result of these interviews, teachers generally indicated that they meet problems due to rigid curriculum about individual differences in students. Also different learning speed of students causes troubles in courses. Teachers stated that they overcome individual differences in students using different strategies in order to teach the subject.

According to the results from gathered data, following suggestions could be done;

Teachers must work in harmony with of all the parameters that make up the education system such as individual differences in knowledge, teachers can put the name recognition and appropriate diagnosis for the problem, students, curriculum, appropriate learning environment, methods and techniques must be better quality and more contemporary.

In addition to this, individual differences affect the teaching process and the results. In this sense, working for the solution of educational problems, which will be open sourced from individual differences to arrive aware of individual differences should be studied and considered versatile.

Teachers should make changes in their teaching practices in a flexible manner, on behalf of the necessary information so that they reflect these changes in their applications, they are required to have skills and experience.